

آزادی عراق در مواجهه با سلطه ایران

به قلم [بلال وهاب \(fa/experts/blal-whab-0/\)](#)

۱۱ نوامبر ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/iraqi-freedom-confronts-iranian-domination

العربية (/policy-analysis/alhryt-alraqyt-ttsdy-llhymnt-alayranyt/)

درباره نویسنده

[بلال وهاب \(fa/experts/blal-whab-0/\)](#)

بلال وهاب هموند برنامه نیتن و استر ک و واگنر در انستیتو واشنگتن است

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

ایالات متحده به سیاست واقع‌گرایانه رو آورده است اما منافع راهبردی در حمایت از تظاهرکنندگان عراقی دارد

آمریکایی‌ها مدت‌ها قبل علاقه خود را به تجربه دموکراتیک‌ی که بیش از ۱۵ سال پیش در عراق به راه انداختند از دست دادند و به این ترتیب «دستورکار آزادی» را که زمانی محور سیاست ایالات متحده آمریکا در خاورمیانه بود به نفع واقع‌گرایی سیاسی متمرکز بر تهدیدهایی مانند ایران رها کردند. با این همه در حالی که واشنگتن تا حد زیادی از سیاست داخلی در بغداد دست شسته آزادی عمل عراقی‌ها به طور غیرمنتظره‌ای رژیم ایران را با یک چالش راهبردی جدی روبه‌رو می‌کند - هم از جهت جاه‌طلبی‌های ایران برای هژمونی منطقه‌ای و هم از جهت مشروعیت داخلی خود ایران.

اعتراضات سیاسی در یک ماه گذشته عراق را تکان داده است اعتراضاتی که نه تنها علیه فساد در بغداد بلکه به طور فزاینده علیه آنچه عراقی‌ها اقدامات خشونت‌آمیز تهران در سرکوب مخالفان این کشور تلقی می‌کنند به راه افتاده است.

برای رهبری ایران اعتراضات مصیبتی است که خود ساخته است. هنگامی که عراقی‌ها برای اولین بار در اوایل ماه اکتبر به خیابان‌ها ریختند ناراضیاتی آنها عمدتاً از مشکلات داخلی بود و ریشه در ناکامی ساختاری دولت‌های منتخب بغداد در ارائه خدمات اولیه و ایجاد یک حاکمیت پاسخگو داشت. به‌ویژه اکنون با رفع تهدید داعش خشم مردم نسبت به فساد خویشاوندسالاری و پارتی‌بازی در بغداد به اوج خود رسیده است.

برای نسل جوان و متصل به اینترنت تبدیل نشدن ثروت خارق‌العاده عراق به رفاه عمومی نه توضیحی دارد و نه توجیهی. چگونه ممکن است که دومین تولیدکننده بزرگ نفت اوپک نتواند برق قابل اتکایی تأمین کند یا چگونه ممکن است «سرزمین دو رود دجله و فرات» از آب آشامیدنی کافی برخوردار نباشد.

حکومت ایران به دولت عراق فشار آورده تا در پاسخ به این خواسته‌های عمومی برای اصلاحات با توسل به زور عمل کند. علی‌خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی اعتراضات عراق را «شورش‌هایی» توصیف کرد که باید با آنها برخورد شود. بنا به گزارش‌ها سرلشکر قاسم سلیمانی فرمانده نیروی قدس سپاه در ۶ اکتبر ریاست جلسه‌ای را به جای نخست‌وزیر عراق بر عهده داشت که طی آن بر سرکوب اصرار ورزیده است. شبه‌نظامیان تحت حمایت ایران بارها بر روی تظاهرکنندگان آتش گشودند که ۲۵۰ کشته و هزاران زخمی بر جای گذاشته

است. افزون بر این سرلشکر سلیمانی بود که با رد درخواست‌های مردم مانع از استعفای نخست‌وزیر عراق شد.

شاید تعجبی نداشته باشید که رهبران ایران به شدت نسبت به اعتراضات عراق واکنش نشان داده‌اند و این واکنش صرفاً به خاطر حفاظت از دسترسی خودشان و نفوذ خارق‌العاده‌ای که تهران در بغداد دارد نیست. به همان اندازه که ولادیمیر پوتین قیام دموکراتیک سال ۲۰۱۴ در اوکراین را تهدیدی برای حکومت اقتدارگرایانه خود در مسکو تلقی کرد تهران می‌ترسد اگر اعتراضات گسترده عمدتاً شیعی در عراق به تغییر و تحول بینجامد چه بسا مردم ایران نیز از آن الهام بگیرند.

همچنین همانند آقای پوتین که نتوانست درک کند قیام اوکراین پدیده‌ای خانگی است که از خشم نسبت به فساد و نه از یک دسیسه خارجی نشأت می‌گیرد رهبران ایران اصرار داشته‌اند که تظاهرات در عراق توطئه‌ای از سوی اسرائیل و آمریکا است. این اتهامات عراقی‌های عادی را خشمگین و از رهبران ایران بیگانه ساخته است.

کردار و گفتار تهران در یک ماه گذشته به طور ناخواسته موجب تقویت ملی‌گرایی عراقی‌ها شده است. معترضان عمدتاً شیعه به طور فزاینده‌ای نسبت به این موضوع هوشیار می‌شوند که ایران از دلبستگی فرقه‌ای آنها بهره‌برداری می‌کند و می‌بینند که ایران از خاک عراق به عنوان میدان نبردی برای جنگ‌های خود استفاده می‌کند و اجناس ارزان ایرانی را به ضرر شرکت‌های محلی عراقی به بازار این کشور صادر می‌کند. از این رو جای تعجب نیست که یکی از محبوب‌ترین شعارهای امروز در خیابان‌های بغداد این است که: «عراق آزاد است. ایران برو بیرون!»

در حالی که بسیاری از رهبران عراق از قدرت ایران در هراس‌اند جوانان امروز عراق از ایران ترسی ندارند. معترضان کنسولگری ایران را در کربلا غارت کردند و عکس‌های آقای خامنه‌ای را آتش زدند. مقامات ایرانی به نوبه خویش به شهروندان خود دستور داده‌اند که به عراق سفر نکنند.

این ناراضی‌ها تا مرکز اقتدار مذهبی شیعه یعنی نجف گسترش یافته است. آیت‌الله العظمی علی سیستانی که به طور فزاینده‌ای جانب معترضان را گرفته مخالفت خود را با مداخله ایران در عراق نشان داده است. او بیم دارد که ترکیب امور دولتی و دینی همانند آنچه در ایران شاهدیم به دین آسیب برساند. گستاخی ایران همچنین ترس روحانیون نجف را در از دست دادن اقتدارشان در برابر رقبای روحانی خود در شهر قم ایران برانگیخته است.

معترضان ضمن حفظ هویت شیعی خود در ملی‌گرایی عراقی پادزهر اختلافات فرقه‌ای را یافته‌اند. اختلافاتی که نه تنها برای عراق مخرب است بلکه مدت‌هاست زمینه‌ساز نفوذ عمیق ایران و گروه‌های نیابتی آن در کشورشان بوده است.

ایالات متحده و متحدان غربی آن اکنون نقشی اساسی دارند و آن تأیید خواسته‌های مشروع مردم عراق همزمان با ترغیب بغداد به ایجاد تغییرات اساسی است. از آنجا که ایران فشار بر رهبران عراق را تشدید می‌کند باید به آن دسته از رهبرانی که مایل‌اند بحران را از طریق اصلاحات کاهش دهند اطمینان داد که واشنگتن پشتیبان آنهاست. بدیل این راه حل یعنی کودتای مورد حمایت ایران علیه دموکراسی عراق خطری در حال رشد است. هر نظری در خصوص جنگ عراق داشته باشیم هزینه‌ای که آمریکا در عراق تحمل کرده چه خون‌های ریخته‌شده و چه تلاش‌های بسیاری که به خرج داده بیشتر از آن است که ایران آن را به سود خود تمام یا تلف کند.

نکته اساسی‌تر این است که اعتراضات نشان می‌دهد ارزش‌های جاودانه آمریکا در خاورمیانه کماکان یک منبع مزیت درازمدت در رقابت است و نه ضعف. آزاد داشتن عراق هنوز هم می‌تواند هوشمندی راهبردی ایالات متحده را ثابت کند.

* بلال وهاب هموندبرنامه نیتن و استرک. واگنر در انستیتو واشنگتن است. ❖

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

◆
Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

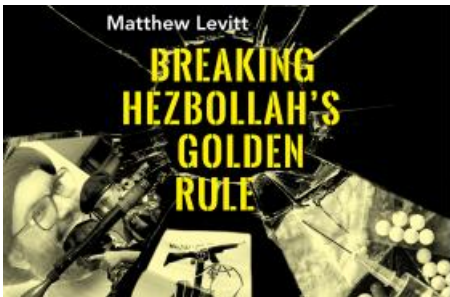
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

◆
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

۹ فوریه ۲۰۲۲

◆
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/syast-kharjy-ayran/\)](#) سیاست خارجی ایران

[\(fa/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#) عرب و اسلام سیاسی

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/raq/\)](#) عراق

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران

